

МЕДІАОСВІТА

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2025: 56; 161–172 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2025.56.13270>

УДК 377.018.43:004

ЦЕ МОЯ ВІЙНА ТА МОЯ ІСТОРІЯ... (ПРО ПЕДАГОГІЧНУ ТЕХНОЛОГІЮ ПРОЄКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ І СТВОРЕННЯ НА ЇЇ ОСНОВІ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ЗАРИСОВОК «ВІЙНА ТА МОЯ РОДИНА» СТУДЕНТАМИ-ЖУРНАЛІСТАМИ)

Майя Нагорняк

*Навчально-науковий інститут журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
вул. Юрія Іллєнка, 36/1, 04119, Київ, Україна
e-mail: maiia.nahorniak@knu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2197-1338>*

У статті розглядається питання педагогічної технології проєктоорієнтованого навчання студентів-першокурсників освітніх програм «Журналістика та соціальна комунікація» й «Медіапродюсування» Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка в межах дисципліни «Медіавиробництво: продукт». Сутність технології полягає у підготовці створення й поширення аудіовізуальних зарисовок на тему «Війна та моя родина». Ці роботи, що належать до художньо-публіцистичного типу телерадіомовлення, студенти виконували на початку повномасштабного вторгнення російської федерації до України (квітень-червень 2022 р.) на базі кафедри аудіовізуальних медіа. Увагу акцентовано на важливості осягнення повного циклу створення навчального проєкту – від творчого задуму, його реалізації, аналізу і до поширення у соціальних мережах. Доведено, що в умовах онлайн саме проєктоорієнтоване навчання є одним із найбільш ефективних способів здобуття журналістського фаху.

Ключові слова: педагогічна технологія, проєктоорієнтоване навчання, дистанційне навчання, аудіовізуальна зарисовка.

1. Постановка проблеми.

Період (лютий-червень 2022 р.) в історії становлення Української держави позначений безпрецедентною трагічною подією – початком повномасштабної війни російської федерації проти України та першою фазою воєнних дій на всій її території. Безсумнівно, цей етап визвольної боротьби українського народу позначився на всіх

царинах суспільного життя як самої України, так і цілого світу. Освітня галузь виявилася чи не найвразливішою перед викликами воєнної доби, адже вона забезпечувала й надалі забезпечує процес передачі суспільством нагромаджених знань, умінь і навичок від одного покоління до іншого. Освіта є одним із найголовніших чинників формування загальнолюдських цінностей країни в цілому та кожного громадянина зокрема. Цінності вважаються своєрідним внутрішнім компасом людини, за яким вона звіряє свої дії й учинки і у суспільному житті, і в особистому, й у професійному.

Зважаючи на те, що розвиток освітньої галузі спрямований на її інтеграцію в європейське та світове співтовариства, першорядного значення набуває питання якісної підготовки фахівців усіх сфер, зокрема й спеціалістів журналістської та соціальнокомунікаційної царин. У цьому зв'язку особливу вагу має досвід надання освітніх послуг у дистанційному режимі, на який було переведено всі вищі навчальні заклади від початку повномасштабної війни. З перших днів війни високого суспільного звучання набуло питання, зумовлене забезпеченням оптимальної ефективності навчального процесу. Адже здобуття знань, умінь і навичок у форматі онлайн поставило під загрозу довіру суспільства до якості самого процесу навчання. На порядку денному залишається питання розробки системних заходів, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків онлайн-навчання, а також мішаного навчання, чий згубний вплив у найближчому майбутньому зможуть відчути і кожен здобувач освіти, і вся країна. Отже, постає проблема того, як домогтися високої ефективності онлайн навчання за умов воєнної доби.

Однією із відповідей на цивілізаційні виклики є нагальна необхідність адаптації педагогічних технологій опанування фахових дисциплін до особливостей формату онлайн і мішаного навчання, оскільки саме ці курси спрямовані на цільове практичне оволодіння журналістським фахом. Дисципліни, які викладаються в НН інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка потребують принципово нового підходу щодо подання, розуміння, закріплення і використання на практиці профільних знань, умінь і навичок. Нова концепція підготовки пов'язана з потребою сформуванню у студента теоретичні знання і практичні технологічні компетентності, необхідні для журналістської діяльності. Педагогічна технологія проєктоорієнтованого навчання сприяє піднесенню ефективності дистанційної освіти, наближає її до стандартів довоєнного й доковідного періодів.

2. Теоретичне підґрунтя та методологічна основа дослідження.

Мета статті – обґрунтувати особливості педагогічної технології проєктоорієнтованого навчання, що полягає у створенні реального журналістського аудіовізуального продукту, й довести, що за умов дистанційного навчання саме ця технологія одна із найефективніших в опануванні журналістського фаху студентами-першкурсниками освітніх програм «Журналістика та соціальна комунікація» та «Медіапродюсування» Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Завдання:

1. З'ясувати, якими є основні етапи застосування педагогічної технології проєктоорієнтованого навчання.
2. Обґрунтувати особливу роль самостійної роботи студентів під час підготовки проєкту.

3. Проаналізувати аудіовізуальні роботи з точки зору жанрових, сутнісно-композиційних характеристик журналістського твору.

Питанню педагогічних технологій в дидактичній науці і практиці приділяється чимало уваги, але проблема їхньої систематизації, створення моделі механізмів ефективності цих технологій, реалізації в умовах дистанційного навчання у вищій школі – це новий напрям дослідження. У Законі «Про освіту» засадами державної політики у сфері освіти названо, зокрема, необхідність інтеграції у міжнародний освітньо-науковий простір, що неможливо без педагогічних технологій¹.

Поняття «педагогічна технологія» активно впроваджується у науку педагогіки від 60-х років ХХ століття. Дослідженням сутності технологій, розроблення їхніх класифікацій, впливу на навчальний процес у середній та вищій школах заопікувалося чимало вчених. Серед них – В. Беспалько, О. Барановська, С. Бібік, О. Боришполець, Е. Бурцева, Ю. Єлісєв, Л. Загрекова, О. Засєкіна, М. Кларин, В. Кремень, Л. Кульчицька, М. Махмутов, О. Савченко, В. Паламарчук, О. Пехота, Т. Сердюк, М. Степко та інші.

Питання використання технологій у журналістській педагогіці розглядалися у працях українських дослідників М. Бутиріної, В. Здоровеги, В. Іванова, Т. Іванової, В. Лизанчука, І. Лубковича, В. Миронченка, І. Михайлина, А. Москаленка, Л. Найдьонові, Б. Потятиника, В. Різуна, К. Серажим, Т. Скотникової, Т. Смирнової й багатьох інших. Однак, питання застосування педагогічної технології проєктоорієнтованого навчання саме за умов дистанційної форми здобуття кваліфікації у більшості роботах висвітлюється незначною мірою. Існує вкрай обмаль напрацювань, які би стосувалися використання педагогічних технологій під час викладання профільних дисциплін у час новітніх викликів, зумовлених воєнною добою, через що потреба в такій роботі є очевидною.

Дескриптивний (описовий) метод використано з метою з'ясувати сутність й особливості педагогічної технології проєктоорієнтованого навчання, зумовленого підготовкою, створенням і поширенням аудіовізуального продукту.

Метод переходу від абстрактного до конкретного дав змогу екстраполювати згадану педагогічну технологію на опанування журналістської дисципліни «Медіавиробництво: продукт», що сприяло розумінню архіважливості технології за виняткових умов воєнного сьогодення.

Метод емпіричного дослідження пов'язаний із докладним ознайомленням з аудіовізуальними роботами студентів – зарисовками «Війна та моя родина», акцентуацією уваги на основних етапах застосування технології зі створення проєкту, що здійснювалося під керівництвом авторки зі студентами I курсу освітніх програм «Журналістика та соціальна комунікація» та «Медіапродюсування» денної форми навчання НН інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серед методів емпіричного дослідження використовувався метод спостереження, що дав змогу через навмисне й цілеспрямоване сприйняття рівня ерудованості студентів дійти висновку щодо їхньої готовності до виконання фахових завдань.

Завдяки методу аналізу вдалося вивчити питання жанрових, сутнісно-композиційних характеристик журналістських робіт, унаслідок чого зроблено висновок про

¹ Верховна Рада України (2017), *Закон України «Про освіту»*, Відомості Верховної Ради України (ВВР), Київ, № 38-39.

те, що акцентування уваги студентів на цьому може забезпечити фахову підготовку їхнього аудіовізуального продукту.

Метод самостійної роботи сприяв активізації творчо-пізнавальної діяльності здобувачів журналістського фаху, формуванню їхнього світогляду з метою застосування набутих знань, умінь і навичок у практичній діяльності.

Емпіричною основою для дослідження слугували 18 аудіовізуальних зарисовок студентів-першокурсників.

3. Викад основного матеріалу дослідження.

За умов новітніх цивілізаційних викликів, пов'язаних із повномасштабною війною російської федерації проти України, а надто під час її першопочаткового етапу, великого значення в осягненні журналістського фаху набули педагогічні технології, що безпосередньо дотичні до навчального процесу.

Загалом термін «технологія» останнім часом стали використовувати доволі часто в різних галузях знань. Великий тлумачний словник української мови подає таке визначення: це сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь; це також сукупність способів обробки або переробки матеріалів, виготовлення виробів, проведення виробничих операцій тощо². Тож не дивно, що саме з технікою, матеріальним виробництвом тривалий час пов'язувалася сутність цього поняття, що не можна вважати правильним.

Слово «технологія» має грецьке походження – «technē» означає мистецтво, майстерність, уміння, а «logos», як відомо, – наука. У країнах Західної Європи термін активно використовують у різних сферах суспільного життя, і педагогіка не виняток. Нині й в Україні поняття «технологія» використовують не лише на позначення технічних чи матеріально-виробничих процесів; приміром, дедалі частіше доводиться чути про педагогічні, інформаційні технології. При цьому важливо наголосити на тім, що цей термін, на відміну від поняття «методика», відображає не просто передавання інформації, а процес навчання, що має важливе значення для характеристики новітніх тенденцій журналістської педагогіки.

Зважаючи на особливу місію, яку покладає суспільство на журналістику, використання педагогічних технологій у навчальному процесі журналістських вишів має надзвичайно важливе значення. Це покликання особливо чітко викристалізовується у часи глобальних зрушень, як-от воєн, революцій, повстань, переворотів тощо. У цьому зв'язку актуальною є думка І. Михайлина: «Журналістській університетській освіті необхідно забезпечувати потреби людства у вихованні працівників інформаційного поля, орієнтуватися не на продукування недовчених дилетантів, слухняних наймитів рейтингів, а тримати курс на академічний, університетський рівень підготовки фахівця, формувати інформаційну особистість з гарним знанням історії, культури філософії, літератури, мистецтва... Ми працюємо на майбутнє і маємо розуміти значення свого покликання»³.

² Великий тлумачний словник української мови (1970-1980), Технологія, Київ. URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F> (дата звернення : 01.08.2024).

³ Михайлин, І. Л. (2023), *Журналістська освіта і наука: Підручник*, Університетська книга, Суми, 336 с.

Досягненню цих високих цілей прислужилася педагогічна технологія, спрямована на проєктоорієнтоване навчання, сутність якого полягає у підготовці, створенні й поширенні студентами реального аудіовізуального продукту на певну тему. Зазначу, що маю значний досвід у керуванні роботами такого штибу. Упродовж воєнного періоду студенти, для яких я викладала курс «Медіавиробництво: продукт», підготували зарисовки на такі теми: «Війна та моя родина» (2022 р.), «Війна та моя родина: рік потому» (2023 р.), «Війна ... Я виглядаю весну» (2023 р.), «Читаючи Шевченка» (2023 р.), «Моя вишиванка» до Дня вишиванки (2023 р.), «Матуся моєї матусі» та «Матуся мого татуся» до Дня матері (2024 р.), «Мої літні канікули та війна» (2024 р.) й інші.

Предметом же цього дослідження є найперша робота, яку виконали першокурсники на самих початках війни, а саме аудіовізуальна зарисовка «Війна та моя родина». Наголошу, що технологія проєктоорієнтованого навчання покликана не просто озброїти молодь знаннями й уміннями щодо підготовки й створення журналістського матеріалу. Важливо при цьому досягти такого рівня якості, щоби роботу можна було оприлюднити на різних платформах, зокрема у кафедральному телеграм-каналі, сайті Campus Radio Ukraine/ Студент TV та інших⁴.

Рис. 1. Скрин сторінки Campus Radio Ukraine/ Студент TV, де розміщені студентські роботи «Війна та моя родина».

Коли йдеться про створення студентського медіапродукту, видаються як ніколи актуальними думки дослідниць М. Бутиріної та Л. Темченко щодо професійно-орієнтованої медіаосвіти у вищій школі: «Інформаційні шуми, загальна когнітивна перевантаженість здобувачів медіаосвіти змушує переглядати узвичасні дидактичні

⁴ Campus Radio Ukraine / Студент TV (2024), «Аудіозарисовки “Війна та моя родина” студентів 1 курсу ОП “Журналістика та соціальна комунікація”». URL: <http://campusradio.univ.kiev.ua/projects> (дата звернення 08 серпня 2024).

підходи й інтегрувати в систему навчання креативний та продуктивний компоненти, що передбачає звернення до комунікаційно ефективного інструментарію, сформованого самою медіагалуззю. Найбільш доцільною є актуалізація медіаформатів та медіаформ, що мають високий рівень інтерактивності...»⁵.

Педагогічна технологія – це набір процедур (система процедур), який оновлює професійну діяльність вчителя і гарантує кінцевий запланований результат. Її характеризують два принципові моменти: гарантованість кінцевого результату і проєктування навчального процесу. Технології притаманні такі якості, як керованість, проєктування процесу навчання, поетапна діагностика, варіювання засобами і методами, корекція результатів.

Інформація про дисципліну «Медіавиробництво: продукт». Викладається для студентів 1-го курсу денної форми навчання; освітній рівень – бакалавр; освітні програми «Журналістика та соціальна комунікація», «Медіапродюсування»; вид дисципліни – обов'язкова; всього годин за планом за обома програмами – 68; вид навчальної роботи – практичні заняття.

Визначмо основні етапи застосування педагогічної технології проєктоорієнтованого навчання, зумовлені підготовкою журналістського аудіовізуального продукту – зарисовки «Війна та моя родина».

ПЕРШИЙ ЕТАП. Установлення емоційного контакту зі студентами, виголошення завдання і обговорення організаційних моментів його виконання. На початку заняття украй важливо зацікавити студентів темою зарисовки. Потрібно пам'ятати про те, в який час і за яких умов вони виконуватимуть роботу. Уже йшлося про те, що зарисовка «Війна та моя родина» стала першою аудіовізуальною роботою здобувачів із часу повномасштабної війни (квітень-червень 2022 р.). Суцільна розгубленість, переляк, сум, біль від перших утрат, відчай, що в'їдався у душі, неможливість зосередитися на навчанні – ось неповний перелік тих чинників, які супроводжували моє спілкування онлайн з першокурсниками тієї пори. Однак, усвідомлювала, що практичні заняття мають обов'язково відбуватися, і кожную пару починала із прохання коротко розповісти про себе: як почуваетесь, де перебуваєте, де ваша родина, чи ви у безпеці, які умови проживання в евакуації як в Україні, так і за кордоном, в чому маєте найбільші труднощі тощо. Викладачеві важливо вміти активно слухати, коректно втручатися у розмову, ставити уточнюючі запитання, радіти й сумувати разом зі студентами. Так можна розвинути емпатію у всіх учасників освітнього процесу, встановити хороший емоційний контакт між ними. Окрім того, звернула увагу присутніх на те, як потрібно кожній людині вміти фіксувати все те, що вона переживає, адже події війни швидкоплинні й скороминущі. Йдеться про те, щоб робити нотатки у щоденнику, фотографувати, співати, малювати. Про майбутніх журналістів і говорити поготів! Неодноразово згадувала сентенцію про журналістів як літописців сучасності.

Тож коли відчула, що емоційний зв'язок між мною і першокурсниками встановлений, перейшла до оголошення завдання – підготувати аудіовізуальну розповідь на тему «Війна та моя родина». На підготовку роботи виділялося 2 тижні.

⁵ Бутиріна, М., Темченко, Л. (2022), «Новітні дидактичні засоби в медіаосвіті (на прикладі мультимедійного лонгріду)» *Communications and Communicative technologies*, вип. 22, с. 26-36.

ДРУГИЙ ЕТАП. Перехід до розгляду теоретичного матеріалу із художньо-публіцистичного мовлення, його жанрів, особливостей зарисовки та ін. Чому йдеться про художню публіцистику? Тут потрібно чітко пояснити студентам, що їхні думки, рефлексії, емоції, переживання на згадану тему чи не найкраще знайдуть своє відображення у художньому мовленні, оскільки йому властиві усі необхідні характеристики для повного розкриття чутливої теми. Мова про глибоку ліричність, емоційність, щирість, образність у подачі думок і суджень, широке використання художніх засобів тощо. З метою ефективного засвоєння дидактичний матеріал було візуалізовано і подано у вигляді презентацій на платформах Google Presentation, Power Point, CANVA та інших. І це не випадково, бо в умовах дистанційного навчання візуалізація даних розглядається як одна зі стратегій навчання. Упродовж викладу теоретичних положень кожне із них подавалося у вигляді компактного блок-конспекту, доповненого виразним фото/відеорядом, корисними посиланнями тощо.

Не менш вагомим є те, що кожне положення ілюструвалося прикладами із власної радіожурналістської практики авторки, обговорювалося зі студентами. Наприклад, під час заняття «Зарисовка як найкоротший жанр художньо-публіцистичного теле- й радіомовлення» перед ознайомленням із визначеннями поняття, які розробили науковці, було запропоновано подати власне його розуміння. Найкращою формою роботи при цьому слугує дискусія, яка дає змогу викладачеві одразу оцінити рівень розуміння засадничих понять, а також уміння нестандартно мислити.

Відповіді, які подавали першокурсники:

- зарисовка – це як начерк для художника, перше бачення свого твору;
- це невеличка інтимна розповідь;
- розширене образне повідомлення на певну актуальну тему;
- емоційна, щира розповідь-спогад про найважливіше, що відбувалося і відбувається у житті родини;
- найкоротший спосіб поділитися своїми емоціями й думками;
- ескіз майбутнього великого оповідання або нарису;
- лірична оповідь про найпотаємніше.

Такі доволі широкі та, головне, влучні відповіді дали можливість упевнитися у тім, що здобувачі освіти інтуїтивно відчують особливості жанру зарисовки та вміють творчо мислити. Отже, варто сподіватися на успішне виконання завдання. При цьому звернімо увагу на дві останні відповіді, які дали змогу органічно перейти до викладу теоретичних положень – ознайомлення із поняттями «художньо-публіцистичне мовлення», «жанри художньо-публіцистичного мовлення», «зарисовка» й іншими.

ТРЕТІЙ ЕТАП. Професійне спостереження. Ідеться про прослуховування краєвих зразків аудіальних зарисовок «Лист до вояка АТО», які виконали студенти Інституту журналістики ще 2014 року. За змістом і структурою ці твори дуже схожі на ті роботи, які мали виконати першокурсники у квітні-червні 2022 р. Активне прослуховування творів попередників, повторне прослуховування деяких моментів, що викликали запитання, жваве обговорення позитивів і негативів, шляхів вдосконалення – неоціненні під час проєктоорієнтованого навчання. По-перше, це дає можливість студентам чітко уявити, яку саме роботу вони мають підготувати; по-друге, аналіз робіт сприяє глибокому зануренню у процес творчості; по-третє, завдяки цьому з'являється реальна нагода випробувати себе у ролі кореспондента; по-четверте,

завдяки цьому виду роботи студенти можуть відчувати, намацати й визначити теми своїх майбутніх оповідей.

ЧЕТВЕРТИЙ ЕТАП. Це перерва між практичними заняттями. З огляду на важливість роботи, мені доводиться її трохи подовжувати, і замість законних 20 хвилин відпочинку між першою та другою парами, вона триває 30 хвилин. Це не просто так – на перерву я даю студентам невеличке завдання. Оскільки під час занять онлайн вони здебільшого перебувають удома, то прошу їх на 5-10 хвилин вийти на двір, на балкон або хоча би відчинити квартиру, подихати свіжим повітрям і зробити перші мисленнєві начерки щодо теми твору. Зауважу, що йдеться лише про начерки.

П'ЯТИЙ ЕТАП. Докладне обговорення начерків тем. Спершу викладачеві важливо запропонувати свої теми зарисовок, уголос поміркувати над тим, про що би він сам писав, отримавши таке завдання, а надалі поступово до обговорення долучати студентів. Ось дещо з того, що вони запропонували:

- Софія Жилінська – розповідь про відзначення 18-річчя подруги у підвалі будинку, де переховувалася родина та близькі студентки;
- Анастасія Пінчук – розповідь про перші відчуття від вибухів у формі її власного вірша-верлібра;
- Анна Алабутова – розповідь про особливості перебування у блокадному Маріуполі та пристосування до тамтешніх умов життя;
- Діна Крупа – розповідь про її чекання тата, який працює на важливому промисловому об'єкті;
- Дар'я Кузнецова – розповідь-розмірковування про важливість уміти розпізнавати добро та зло;
- Альона Лозовенко – розповідь про відзначення трьох днів народження у родині, Великдень та відступ ворога з рідного міста;
- Марія Романчук – розповідь про особливості перебування родини в Ірпені в перші тижні війни;
- Дар'я Овчиннікова – розповідь про свій виїзд до Польщі та неможливість зв'язатися із рідними у Херсонській області, які на той час перебували в окупації;
- Олександра Фененко – розповідь про сум за рідною домівкою на Сумщині під час перебування у Чехії;
- Лоліта Перепелиця – розповідь про перші відчуття війни у студентському гуртожитку в Києві та від'їзд до рідного міста Чернівці;
- Лілія Виногородська – розповідь у віршах про перебування з мамою у холодному підвалі та чекання тата, який служив на блок-посту;
- Назли Якубова – розповідь про свою батьківщину – Крим, про неможливість бачитися із родиною 8 років поспіль, про звання до воєнних дій;
- Андрій Грабчук – розповідь про обстріли рідного міста Херсон, неможливість повернутися до нього та перебування у Києві;
- Анна Коваленко – розповідь про рідне місто Донецьк, до якого війна прийшла 2014 року, про тодішній переїзд до Києва і про те, що Київ прийняв, але Донецьк не відпустив;
- Ольга Залевська – розповідь про три страшні й безсонні ночі в Києві, переїзд до Львівщини та Рівненщини;
- Діана Грещук – розповідь про жажливий виїзд із Києва в перші дні війни та подальше перебування у Львові;

- Владислав Климюк – розповідь про жахи перебування у Броварах та подальший виїзд до Івано-Франківська;
- Валентина Геть – розповідь про перебування у Києві та волонтерську діяльність.

Ці 18 запропонованих тем зарисовок розглядалися як можливі напрями підготовки творів, детально обговорювалися із точки зору практичного втілення, розглядалося питання фото- й відеосупроводу, акцентувалася увага на необхідності сфокусуватися на певному аспекті питання, пов'язаного з війною та родиною у перші дні війни. По завершенні занять із докладного обговорення начерків тем студенти мали ще кілька днів, аби остаточно визначитися із вибором...

ШОСТИЙ ЕТАП. Власне, він чи не найголовніший, оскільки передбачає безпосередню самостійну роботу майбутніх журналістів із підготовки аудіовізуальної зарисовки «Війна та моя родина». Роль самостійного чинника у професійному становленні журналіста була і залишається вельми вагомою у всі періоди суспільного розвитку, а особливо це стосується здобуття фаху за форсмажорних обставин, як-от за умов навчання онлайн у часи війни.

Тут саме доречно згадати Ю. Єлісєвенка, який визначив фактори впливу самостійної практичної роботи з фаху на професійну готовність студентів. Серед таких факторів вирізняється емпіричний, який полягає у збагаченні професійного досвіду студента під час самостійної роботи з фаху. Тому й закономірним є твердження дослідника – що вищий рівень самостійної практичної роботи студента за фахом, то вищий рівень його професійної готовності. Другим таким фактором є психологічний, який, на думку Ю. Єлісєвенка, на основі набутого в процесі самостійної роботи досвіду студента, сприяє появі у нього впевненості у своїх професійних можливостях, виникненню вищої форми творчої активності – жаги творчості. Третій фактор впливу самостійної практичної роботи з фаху на професійну готовність студентів визначається як педагогічний. Він полягає у тім, що самостійна робота є могутнім засобом самоорганізації, самовиховання, самоосвіти і самовдосконалення, необхідних для підтримання постійної професійної готовності⁶. Від цих чотирьох складників залежить і медійна самоідентифікація студента як фахівця, і постійне бажання утверджувати себе як висококласного спеціаліста аудіовізуальних медіа. У самоорганізації студента викристалізовується його вміння так організувати діяльність, щоб найповніше реалізувати свій творчий потенціал. Самовиховання дозволяє надати цій діяльності цілеспрямованого й систематичного характеру, щоби виробити у собі бажані духовні, інтелектуальні, моральні та інші позитивні риси й усунути негативні. Вагомою є й самоосвіта, що забезпечує процес активного та постійного навчання без прямого керівництва викладача й незалежно від формальних освітніх установок. Самоосвіта сприяє самовдосконаленню, яке допомагає студентам розвиватися і ставати кращою версією самих себе.

В умовах навчання онлайн перших п'яти місяців війни студенти під час підготовки зарисовки якраз і мали можливість переконалися у тім, наскільки ефективно діють у їхньому власному житті чинники підтримання професійної готовності. Вочевидь, за таких непересічних обставин і гартується журналістська особистість.

⁶ Єлісєвенко, Ю. П. (1993), *Самостійна практична робота за фахом як засіб забезпечення професійної готовності студентів вузів культури (на прикладі режисерської спеціалізації)*, Автореферат кандидатської дисертації (пед.), Київський державний інститут культури, Київ, 20 с.

СЬОМИЙ ЕТАП. Він прикінцевий, адже складається із таких частин, як перевірка виконання завдання, обговорення й оцінювання. Виконані завдання студенти надсилають на корпоративну пошту викладачеві, який ознайомлюється із зарисовками, вказує на недоліки, після чого твори ще доопрацьовуються. Далі роботи прослуховують на практичному занятті, після чого обговорюють, аналізують. Власне, тут доречно застосувати такий прийом навчання, як моделювання виробничої наради (летючки), які відбуваються у роботі будь-якої редакції. Під час таких обговорень студенти вчаться із етичних позицій здійснювати сутнісно-структурний аналіз робіт колег.

На цьому етапі авторка використовує інтерактивні можливості ресурсу Google Jamboard, який дає можливість викладачеві і студентам одночасно фіксувати відповіді в режимі реального часу за допомогою інфографіки. При цьому велике значення має можливість пограти кольоровою гамою: наприклад, вдалі елементи зарисовки можна прописати синім кольором, невдалі – червоним тощо.

ВОСЬМИЙ ЕТАП. Він пов'язаний із оприлюдненням зарисовок на медійних платформах. Всі роботи виставляються на створеному студентами телеграм-каналі групи (ось один із таких каналів https://t.me/+0_k0T4p5SsxmMWJi), телеграм каналі доцента кафедри аудіовізуальних медіа М. В. Нагорняк (https://t.me/maia_nahorniak). Кращі твори обирає завідувач кафедри аудіовізуальних медіа і поширює на кафедральному телеграм-каналі (<https://t.me/kafedraTVR>). Роботи розміщуються і на офіційному сайті Campus Radio Ukraine/ Студент TV <http://campusradio.univ.kiev.ua/projects>. Також студенти виставляють їх на власних сторінках у соціальних мережах (Instagram, Telegram, Tik-Tok, Facebook та інших).

Проаналізувавши аудіовізуальні зарисовки першокурсників «Війна та моя родина» з точки зору жанрових, сутнісно-композиційних характеристик, авторка дійшла таких висновків.

Таблиця 1.

1. Відповідно до жанрових особливостей, в зарисовці поєднуються ознаки інформаційно-документального та художнього мовлення, що стають синтезом документальних і художніх засад.	2. Публіцистичний образ кожної роботи зберігає свою документальну основу (розповіді про особливості життя родин студентів у перші місяці війни 2022 р.)
3. Документальна основа розповідей забезпечує достовірність, правдивість, життєвість поданих фактів. Ця основа поєднує в собі раціональне (аналіз, синтез, абстрагування) і емоційне (усне слово, шуми, фото- та відеоряд).	4. Особливо відчутна фізична особа автора (героя) завдяки документальному запису їхнього голосу, що вносить логічний, патріотичний, емоційний заряд в оповідь. Наявність авторської позиції, особистого ставлення.
5. Специфічна композиційна побудова зарисовки – закадровий кореспондентський текст, що накладається на фото-, відеоряд, перемежовується із елементами інтерв'ю із героями, стендапами, описами природи на музичному тлі.	6. Висока образність, що досягається використанням зображально-виражальних і мовно-стилістичних засобів, які створюють органічну внутрішню щирість, безпосередність, емоційність автора.

4. Висновки. У початковий період повномасштабної війни росії проти України (лютий-червень 2022 р.) за умов дистанційного здобуття журналістської кваліфікації доволі гостро постало питання якісного осягнення фаху. Одним із шляхів цього є впровадження у практичну діяльність майбутніх журналістів педагогічної технології проєктоорієнтованого навчання. Використання такої технології має одну велику перевагу, яка полягає у якнайглибшому зануренні студентів у професійне середовище, здобутті ними реального практичного досвіду в стінах Навчально-наукового інституту журналістики, необхідності відчувати свою готовність до роботи в аудіовізуальних медіа.

Створення аудіовізуальних зарисовок студентами-першокурсниками відкриває їм шлях до осягнення телевізійної й радіопубліцистики, яка своєю чергою виконує специфічну соціально-педагогічну місію, оскільки сприяє практичному й духовному освоєнню дійсності. Робота над підготовкою таких творів сприяє формуванню національно свідомих, відповідальних, активних журналістів, які своїми виступами підносять патріотичні почуття, високі національні поривання.

Аудіовізуальні медіа при цьому набувають особливої суспільної ваги, адже вони є системоутворюючим чинником і здатні об'єднати спільноту. І від того, наскільки якісною буде сьогодні професійна підготовка медійного працівника, залежить те, як втілюватиметься у життя національна державницька ідеологія, що набуває принципового значення у часи повномасштабної війни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бутиріна, М., Темченко, Л. (2022), «Новітні дидактичні засоби в медіаосвіті (на прикладі мультимедійного лонгріду)». *Communications and Communicative technologies*, вип. 22, с. 26-36.
2. Великий тлумачний словник української мови (1970-1980), Технологія, Київ. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F> (дата звернення : 01.08.2024).
3. Верховна Рада України (2017), *Закон України «Про освіту»*, Відомості Верховної Ради України (ВВР), Київ, № 38-39.
4. Campus Radio Ukraine / Студент TV (2024), «Аудіозарисовки “Війна та моя родина” студентів 1 курсу ОП “Журналістика та соціальна комунікація”». URL: <http://campusradio.univ.kiev.ua/projects> (дата звернення 08 серпня 2024).
5. Єлісовенко, Ю. П. (1993), *Самостійна практична робота за фахом як засіб забезпечення професійної готовності студентів вузів культури (на прикладі режисерської спеціалізації)*, Автореферат кандидатської дисертації (пед.), Київський державний інститут культури, Київ, 20 с.
6. Михайлин, І. Л. (2023), *Журналістська освіта і наука: Підручник*, Університетська книга, Суми, 336 с.

REFERENCES

1. Butyrina, M. & Temchenko, L. (2022), “The latest didactic tools in media education (on the example of multimedia longread)”, *Communications and Communicative technologies*, issue 22, p. 26-36.

2. A large explanatory dictionary of the Ukrainian language (1970-1980), "Technology". URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F> (accessed 08 August 2024).
3. Verkhovna Rada of Ukraine (2017), *Law of Ukraine «On Education»*, 05 September 2017, Kyiv, № 38-39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (accessed 05 August 2024).
4. Campus Radio Ukraine / Студент TV (2024), «Audio sketches «War and my family» by students of the 1st year of the OP «Journalism and social communication». URL: <http://campusradio.univ.kiev.ua/projects> (accessed 08 August 2024).
5. Yelisovenko, Yu. P. (1993), *Independent practical work by specialty as a means of ensuring the professional readiness of students of cultural institutions (on the example of directing specialization)*, Abstract of the PhD diss. (Pedagogy), Kyiv State Institute of Culture, Kyiv, 20 p.
6. Mykhajlyn, I. L. (2023), *Journalism education and science: Textbook*, Universytets'ka knyha, Sumy, 336 s

**THIS IS MY WAR. AND THIS IS MY STORY ...
(ABOUT THE PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF DESIGNING
THE EDUCATIONAL PROCESS AND CREATING ON THIS BASIS
AUDIOVISUAL SKETCHES "WAR AND MY FAMILY"
BY STUDENT-JOURNALISTS)**

Maiia Nahorniak,

Educational and Scientific Institute of Journalism

Taras Shevchenko Kyiv National University

Yu. Illenka Str., 36/1, 04119, Kyiv, Ukraine

e-mail: maiia.nahorniak@knu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-2197-1338>

The article examines the issue of pedagogical technology of project-oriented training of first-year students of the educational programs "Journalism and Social Communication" and "Media Production" of the Educational and Scientific Institute of Journalism of Taras Shevchenko Kyiv National University within the discipline "Media Production: Product". The essence of the technology is to prepare the creation and distribution of audiovisual sketches on the topic "War and my family". These works, which belong to the artistic and journalistic type of broadcasting, were performed by students at the beginning of the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine (April-May 2022) on the basis of the Department of Audiovisual Media. Attention is focused on the importance of mastering the full cycle of creating an educational audiovisual project - from the creative idea, its practical implementation, analysis, and distribution in social networks. It has been proven that, in online conditions, the technology of creating projects is one of the most effective when first-year students learn journalism.

Keywords: pedagogical technology, project-oriented learning, audiovisual sketching, distance learning.